

LA STORIA TRAGICA DE ELVIRA SHATAEVA Y SI SPEDIZION FEMINILA SUN L PIK LENIN

Les fova de 8: Elvira Shataeva, Nina Fëdorovna Vasileva, Irina Jakovlevna Ljubimceva, Ilsjar Michajlovna Muchamedova, Valentina Ivanovna Fataeeva, Tatjana Sergeevna Bardashova, Galina Vsevolodovna Perechodjuk, Ljudmila Ivanovna Manzharova. Ai 5 d'agost 1974 àles arjont la piza dl Pik Lenin, crëp de 7134 m tla grupa dl Pamir (Tagichistan)¹.

Dutes fova arpizadëures scialdi bones. Ma chëla cun la majera esperienza fova la capocurdeda Elvira Shataeva dl Spartak Club de Mosca. La fova cunesciuda ti ambienc alpinistics sovietics per si arpizedes de livel scialdi aut. Ti ani 1970 àla defati arpizà i crëps plu auc dla Union Sovietica. Do avëi arjont la piza dl Pik Lenin iela resteda ntrapuleda cun si companies puech sota la piza da n uragan de na forza spaventëusa. Iló ieles pona mortes de frëit. Una ndolautra.

L fova ai 7 d'agost dl 1974 che l'ultima chereda per radio de Elvira Shataeva ova arjont l ciamp de basa japé dl Piz Lenin. L'alpinista russa y si set companies fova blochedes a 7000 m te si tendes che l vënt zarova n toc suflan demez i flucions. Mé ëila y Galina Perechodjuk, dijova Shataeva, fova mo n vita. Les se scusova per si falimënt: „Son de doves, murion, l nes displej. On purvà, ma ne on nia pudù... Prëibel perdunëdenes. Ve on gën. Adio.“ Y mpue plu tert, dala 21.15, ruova l'ultima chereda per radio de Galina Perechodjuk: „Perechodjuk a basa. Son restedes de doves. Ne on plu deguna forzes ... te 15 o 20 menuc ne sarons nia plu danter i vives... Scusëde...“

Ma cie fova pa suzedù veramënter? Co ovela pa pudù ruvé tan inant? Elvira Shataeva ova ulù fé – per l prim iede tla storia dl alpinism – la traverseda dl Pik Lenin cun na curdeda feminila, y chësc tl cheder dla prima ancunteda internaziunela d'arpizadëures tla Union Sovietica. De ndut se ovel abinà adum iló n 160 alpinisç y alpinistes da 12 paejes dl mond, danter chisc nce americans y iapanejes. L fova l prim iede che Elvira Shataeva fova propi tl zënter dl nteres dl alpinism mundiel. Sambën ovela bele n l ann 1970 giapà l titul de „mòstra dl alpinism“, la majera uneranza che n pudova giapé tla Union Sovietica tl alpinism. Ma internaziunalmënter oven mo audì puech d'ëila.

Dl prim semiova dut jì bën. Canche les fova ruvedes sun piza ti ova i respunsabli tl ciamp de basa mo fat cumplimënc per l suzes arjont. Ma pona àles tët na dezizion fatala. Scebën che les savova che l tëm্প dassova unì burt, ne ieles nia unides ju debota, ma les à bivacà nia daloc da iló y pona passà mo dut n di cassù cun la ntenzion de jì pona n l di do ju dal'otra pert fajan nsci la traverseda dl crëp. Ciuldi, se damanden ncuei, ne àles nia cialà de unì ju debota dal crëp? Ne se àles'a nia rendù cont tan stlet che l tëm্প fova per unì? Elvira Shataeva fova n'arpizadëura de gran esperienza. La ëssa messù savëi che sté tan giut a na tel gran autëza ëssa pudù vester periculëus per ëiles.

Ti ultimi belau 37 ani àn speculà dassënn n cont de chësc. Velch ti trajova dant a Shataeva che la fova massa ambiziëusa y che la ulova de vera forza fé ch'la gran traverseda, che mé arjonjer la piza ne ëssa per ëila cuntà nia. L ie nchinamei unit dit che l'arpizadëures ne fova nia restedes tan giut iló a 7000 m, puech sota la piza, per paussé per pudëi pona jì inant, ma ajache les ulova lascé passé vel curdeda de ëi per no ruvé adum sun piza cun ëi, ajache velch ëssa pudù pensé che les ne ëssa nia fat dut da sëules.

¹ L Pik Lenin ova zacan inuem Pik Kaufmann, l ie l segundo crëp plu aut dla grupa dl Pamir.

INGRID RUNGGALDIER

FREIE PUBLIZISTIN

Vèira iel che Elvira Shataeva ne ulova nia se museré cun i èi. Èila susteniva l'èiles tl jì a crèp y la susteniva l fat che les jisse a crèp te curdedes feminiles. Èila fova defati dla minonga che l'èiles ne pudova y ne dassova nia se muever tl crèp ala medema maniera di èi, y che les dassova perchël cialé de svilupé n si stil, n stil feminil. Nsci àla metù a jì deplù spedizions feminiles cun èiles che univa da pertes defrèntes dla Union Sovietica. De dut chësc ne fajovela mei de gran stories y la urganisova si spedizions bel achiet via. Nce a llsjar Muchamedova, si cumpania de spedizion, ti ovela marati scrit dan fé la spedizion sun l Pik Lenin: „Pion via bel achiet.“

A uni moda se tratovel pra duta l'èiles dla spedizion sun l Pik Lenin d'arpizadèures scialdi bones y de persunaliteies de gran format, stersces y sensibles, acortes y espertes, èiles sportives de na gran artenienza y de n talènt tl'arpizada.

lssjar Muchamedova, una dl'arpizadèures che ova tèut pert ala spedizion, ova dit n iede n ucajian de n'otra arpizada mpurtanta che la ova fat: „La cossa plu mpurtanta ne ie nia [...] l'arpizada nstèssa, ma arjonjer la piza de nosta persunalità. Ala fin dla finedes ie i crèps mé na forma de relief. Cie che conta ie l cuntenut che ti metes ite.“ Y Valentina Fateeva ova scrit te si diare ai 10 de lugio, n mëns dan jì sun l Pik Lenin,: „Tl scur dan me ndurmenzé me diji dant l'ultima paroles che é abù l snait de pronunziè: ie son segura che sce duc jissa a crèp fossa l'umanità scialdi plu nêta y moralmenter plu sana.“

Ma èssa pa la tragedia pudù unì schiveda? Sté tan giut tan al'auta ova ndebli chl'arpizadèures. N valgunes d'èiles ova scumencià a se sentì mel y perchël diventova l unì ju per dutes da èura a èura plu problematich. L uragan à pona fat l rest. L arpizadèur iapanesc Kazuya Saito che fova ntlèuta ènghe sun l Pik Lenin y ova ancuntà la curdeda feminila de Elvira Shataeva à plu tert dit che da èl ora se ova chl'a spedizion feminila arpizà true' massa debota y che l'èiles ne pudova nia vester atlimatisedes assé – almanco nia do si standarc. Oradechël se ova èl y si cumpanies marati fat dassënn marueia pervia dl puere furnimènt y dla stleta massaria dl'arpizadèures.

Ma segur iel nce che ntlèuta ne pudoveles nia vester nfermedes tan avisa n cont dla mudazion dl tèmp. Ala fin ti à la burasca zarà demez gran pert dla massaria, flucions, sac dal bivach, manèces, la tendes nstèsses. Da iló demez ne oveles plu deguna pusciltà de sëuraviver.

Ma l di do – ironia dl destin – fova l ciel de n brum da marueia, n brum zënza nibles, l tèmp bon y nèt nia frèit.

Do la desgrazia se à Vladimir Shataev, l uem de Elvira, nce èl n gran arpizadèur, cruzià de cri y supli la ot èiles mortes y de recostruì la tragedia.

Ora che vester na gran arpizadèura fova Elvira Shataeva na persona de cuer y de cumpania che vivova gën y ova umor. La ova studià ert a Mosca, ma do che la ova mparà a cunëscer l mond dl'arpizada se ovela apasciunà dassënn per i crèps y la ulova dediché si vita al alpinism. Zënzauter sarala stata ambiziëusa – deguna persona che arjonj zeche ne l ie nia – y si ambizion ne fova nia zeche de stlet, dut auter. Shataeva fova nce na persona omla, ala bona. La ne ulova mei che n rujenësse truep d'èila y de si meric. L unëur y la gloria ne fova per èila mei de mpurtanza. „Plu achiet che te ves y plu lonc che te ruves“ dijovela. Tla storia dla Union Sovietica ie Elvira Shataeva jita ite coche gran alpinista. A livel internaziunel ie si meric permò ti ultimi ani unic recunesciui sciche toca.

Leteratura:

Linda Cottino: Qui Elja, mi sentite? Otto donne sul Pik lenin, l Licheni, CDA & Vivalda editori, Torino, 2001.
Caroline Fink: Die unbekannte Russin, Neue Zürcher Zeitung, 3. Juni 2011.

INGRID RUNGGALDIER

FREIE PUBLIZISTIN

Phantasia for Elvira Shatayev

(leader of a women's climbing team, all of whom died in a storm on Lenin Peak, August 1974. Later Shatayev's husband found and buried the bodies.)

The cold felt cold until our blood
grew colder then the wind
died down and we slept

If in this sleep I speak
it's with a voice no longer personal
(I want to say *with* voices)
When the wind tore our breath from us at last
we had no need of words
For months for years each one of us
had felt her own *yes* growing in her
slowly forming as she stood at windows waited
for trains mended her rucksack combed her hair
What we were to learn was simply what we had
up here as out of all words that *yes* gathered
its forces fused itself and only just in time
to meet a *No* of no degrees
the black hole sucking the world in

I feel you climbing toward me
Your cleated bootsoles leaving their geometric bite
colossally embossed on microscopic crystals
as when I trailed you in the Caucasus
Now I am further
ahead than either of us dreamed anyone would be
I have become

the white snow packed like asphalt by the wind
the women I love lightly flung against the mountain
that blue sky
our frozen eyes unribboned through the storm
we could have stitched that blueness together like a quilt

You come (I know this) with your love your loss
strapped to your body with your tape-recorder camera
ice-pick against advisement
to give us burial in the snow and in your mind
while my body lies out here
flashing like a prism into your eyes
how could you sleep You climbed here for yourself
we climbed for ourselves

When you have buried us told your story

INGRID RUNGGALDIER

FREIE PUBLIZISTIN

ours does not end we stream
into the unfinished the unbegun
the possible
Every cell's core of heat pulsed out of us
into the thin air of the universe
the armature of rock beneath these snows
this mountain which has taken the imprint of our minds
through changes elemental and minute
as those we underwent
to bring each other here
choosing ourselves each other and this life
whose every breath and grasp and further foothold
is somewhere still enacted and continuing

*In the diary I wrote: Now we are ready
and each of us knows it I have never loved
like this I have never seen
my own forces so taken up and shared
and given back
After the long training the early sieges
we are moving almost effortlessly in our love*

In the diary as the wind began to tear
at the tents over us I wrote:
*We know now we have always been in danger
Down in our separateness
And now up here together but till now
We had not touched our strength*

In the diary torn from my fingers I had written:
*What does love mean
what does it mean "to survive"
A cable of blue fire ropes our bodies
burning together in the snow We will not live
to settle for less We have dreamed of this
all of our lives*

1974

Adrienne Rich

INGRID RUNGGALDIER

FREIE PUBLIZISTIN

Fantasia per Elvira Shatayeva

(Capocurdeda dla spedizion feminila de chëla che dutes ie mortes te n uragan sun l Pik Lenin, d'agost 1974.
Plu tert à l uem de Shatayeva abinà y suppli i corps)

L frëit fova frëit nchin che nosc sanch
deventova plu frëit po ie l vënt
smort y nëus durmian

Sce ie rejone te chësc ntulimënt
iel cun na usc nia plu persunela
(ie ue di *cun ujes*)
canche l vënt à finalmënter zarà demez nosc fla da nëus
ne n'ans plu debujën de paroles
Per mënc per ani ova uniuna de nëus
sentì crëscer te ëila si *sci*
se furman bel plan ntan che la stajova mpe dan vieresc aspitava
sun ferates cunciova si rucsòch pinova si ciavei
Cie che dassan mparé fova bel scëmpl cie che
on abù tlo sciche sce ora de duta la paroles ëssa ch'l *sci* abinà adum
si forzes se ëssa dlegà y chël mé a d'ëura assé
per ancunté n No de degun livel
l busc fosch che ciucia ite l mond

le te sënte arpizé contra mé
cun ti soles da broces che lascia si piedia geometrica
stampeda alangranda sun cristai microscopics
sciche ntlëuta canche te son unida do tl Caucas
Šën sons plu
inant che tramedoi de nëus ne s'ëssa mei semià che zachei pudëssa vester
le son deventeda
la nëif blancia presseda adum sciche asphalt dal vënt
l'ëiles che é gën scirmedes lesieres contra l crëp
ch'l ciel brum
nosc uedli dlacei desciulei tres la burasca
assan pudù cuji adum ch'l brum sciche na chëutra

Tu vënies (ie l sé) cun ti amor cun cie che te és perdù
tacà pra ti corp cun ti registratëur aparat da fotografé
pich da dlacia contra la istruzion
a nes suppli tla nëif y te ti mënt
ntan che mi corp sta pendù tlo dedora
y luna sciche n prism te ti uedli
co pudësses'a tu durmì tu te és arpizà tlo ca per té nstës
nëus se on arpizà tlo ca per nëus

INGRID RUNGGALDIER

FREIE PUBLIZISTIN

Canche tu nes és suplides cuntà ti storia
la nosta ne fina nia regurons
tl nia finà tl nia scumencià
tl puscibl
L nujel ciaut de uni zelula se n ie pulsà ora de nëus
tl'aria setila dl univiers
la strutura de sas sota chësta neveres
chësta mont che se à tëut la fustia de nosta mëntes
tres mudazions elementeres y menudes
sciche chëles che on passà
a nes purté tlo ca la una l'otra
nes chiran ora nstësses la una l'otra y chësta vita
de chëla che uni singul fladé y se tenì y zapé via
suzed a vel maniera for mo y va inant

Tl diare éi scrit: *Śën sons njiniedes
y uni una de nëus l sà le ne é mei amà
tant le ne é mei udù
mi forzes tan tëutes su y partides
y retudes
Do l alenamënt lonch i prim atacs
se muons belau zënza fadia te nosc amor*

Tl diare éi scrit canche l vënt
scumenciova sëura nëus a zaré te nosta tendes:
*Śën savons che son for states te pericul
lajù te nosc vester spartides
y śën tlo lassù deberieda ma nchin śën
ne n'ans mo nia tucà nosta forza*

Tl diare zarà ora de mi dëic ovi scrit:
*Cie uel pa dî amor
cie uel pa dî „sëuraviver“
Na fum de cordes brumes de fuech nosc corps
che bruja adum tla nëif Nëus ne viveron nia
per se acumenté cun de manco Nëus se on semià
duta nosta vita de fé chësc*

1974

Adrienne Rich